

خانواده از همین جا ساخته می شود

علیرضا وکیلای خداوند در میانه یکی از آیات سوره بقره، با تعبیری کوتاه اما شگفت انگیز، حقیقتی عمیق درباره زندگی خانوادگی را بیان می کند؛ «هن لباس لکم وانتم لباس لهن؛ آنان لباس شما هستند و شما لباس آنان.» این تعبیر، فقط یک تشبیه زبانی نیست، بلکه نقشه راهی برای ساختن خانواده ای آرام، امن و ماندگار است. در روزگاری که بسیاری از روابط خانوادگی از کمبود فهم متقابل آسیب می بینند، بازخوانی این تعبیر قرآنی می تواند نجات بخش باشد.

در تفاسیر آمده است که انتخاب واژه «لباس» در این آیه، بسیار دقیق و پرمعناست. لباس چندکارکرد مهم دارد؛ انسان را می پوشاند، از او محافظت می کند، به او آرامش می دهد و مایه زینت اوست. علامه طباطبایی ذیل این آیه توضیح می دهد که رابطه همسران نیز باید چنین باشد؛ زن و مرد قرار نیست در زندگی، مراقب لغزش های یکدیگر باشند تا آن ها را آشکار کنند، بلکه مأمورند که پناه و پوشش هم باشند.

چه بسیار خانواده هایی که از یک اشتباه کوچک آسیب ندیدند، بلکه از آشکار شدن همان اشتباه و شکستن حرمت ها فروپاشیدند. قرآن کریم می گوید هنر همسری فقط دوست داشتن نیست؛ هنر اصلی، حفظ حریم و آبروی یکدیگر است. همسری که ضعف های طرف مقابل را ابزار سرزنش می کند، در حقیقت فلسفه این آیه را نادیده گرفته است.

عیب کسان منکر و احسان خویش/ دیده فرو بر به گریبان خویش زندگی خانوادگی، میدان مسابقه نیست که هرکس جداگانه تلاش کند برنده شود، بلکه میدان آرامش است؛ جایی که هر دو نفر باید احساس امنیت کنند. وقتی همسر بدانند که خانه، محل قضاوت و تحقیر نیست، بلکه جایی امن و محل گفت وگوست، بسیاری از زخم های روحی اصلا شکل نمی گیرد.

در حکایات تربیتی آمده است که یکی از بزرگان، وقتی از راز دوام زندگی مشترکش پرسیدند، گفت: «سال ها تمرین کردم که خطاهای همسرم را همان گونه ببوشانم که دوست دارم خدا خطاهای مرا ببوشاند.» این جمله، ترجمه عملی همین آیه است.

امروز یکی از نیازهای جدی خانواده ها، بازگشت به همین منطق قرآنی است؛ اینکه همسران به جای ثبت ضعف های یکدیگر، مراقب آرامش هم باشند. گاهی بیان یک جمله مهریانه، یک سکوت به موقع یا نگفتن یک عیب در جمع، از ده ها هدیه ارزشمندتر است.

امروز از خودمان بپرسیم؛ آیا من برای همسرم لباس هستم؟ آیا حضورم به او امنیت می دهد؟ آیا در کنار من، احساس آرامش و حرمت می کند؟ اگر پاسخ این پرسش ها مثبت باشد، بسیاری از مشکلات خانواده، پیش از شکل گیری حل خواهد شد.

حکمت

هندسه خلقت در کلام علوی

علیهو را پس از تبیین مبانی توحید ذاتی و صفاتی، حضرت امیرالمؤمنین علی^(ع) در فراز شگفت انگیز دیگری از خطبه، ما را به تماشای عظمت خلقت و قدرت بی کران پروردگار می برد. اگر در بخش نخست، سخن از «نفی صفات» و تنزیه ذات بود، در این بخش، تجلی فعلی الهی در آفرینش جهان به تصویر کشیده می شود؛ آفرینشی که خود، آینه ای از همان توحید ناب است. امام^(ع) می فرماید: «أَنشَأَ الْخَلْقَ إِنْشَاءً وَابْتِدَاءً اِبْتِدَاءً پِلَا رُؤْيَهِ أَجْلَاهَا وَلاَ تَجْرِبُهُ اسْتِفَادَها». خداوند خلقت را آغاز کرد، بی آنکه نیازمند اندیشه ای ازپیش طراحی شده یا تجربه ای ازپیش اندوخته باشد. «این جمله، مرز میان خالق و مخلوق را در مقام فعل نیز ترسیم می کند. هر آفریننده بشری، برای ساختن، نیازمند طرح، فکر، آزمون و خطاست. اما خداوند، که علمش عین ذات اوست، بی نیاز از هرگونه «رؤیه» و سنجش و «تجربه»، دست به آفرینش می زند.

در ادامه، امام^(ع) با ظرافتی بی نظیر، فرایند خلقت آسمان ها را از میان توده ای از آب های خروشان توصیف می کند: «فَمِنْ أَشْأَانِهَا خَلْقُ الْاَنْجَوَاءِ وَشَقُّ الْاَنْجَاءِ...» او طبقات فضا را شکافت و گستراند و آب را بر بادی توفنده روان ساخت. «تعبیری چون «مَاءً فَلَمَّا لَطَمَتْ اَنْجَاءً» و «خَفَلَهُ عَلَى مَقْنِ الزَّبِجِ الْغَاصِقَهُ» تنها یک تصویر شاعرانه نیست، بلکه تابلویی از نظم پیش از خلقت است. در این نگاه، باد، آب را مهار می کند و خداوند از دل این تلاطم، با فرمان «فَتَفِيقُ الْغَافِ الْاَنْجَاءِ»، امواج را به هم می کوبد تا کف های برآمده، ماده اولیه هفت آسمان شوند: «فَسَوَّى مِثْلَهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ»، نکته اعجاب انگیز اینجا است که این آسمان های عظیم، با تمام استواری، «يَقِفُو عِمَودَ عَمَمَها» برپا هستند، نه ستونی آن ها را نگه داشته و نه میخی آن ها را به هم دوخته است. این همان توحید در فعل است که خداوند برای امساک و تدبیر آسمان ها، نیز به ابزاری بیرون از ذات و قدرت خود نیاز ندارد.

مشاوره

اهمیت مصلحت دختر در ازدواج

حسین ابراهیمی(د) از اسلام یکی از شرایطی که برای ازدواج دختر وجود دارد، اذن پدر و ولی است که ازدواج شرعی با وجود آن محقق می شود، البته نکته مهم این است که اگر پدری مصلحت دختر را در نظر نگیرد و در مورد مناسبی اذن ندهد، در اینجا مصلحت دختر از نظر شرع، اولویت دارد. نظرات مراجع را در این زمینه مرور می کنیم:

سؤال: اگر ولی، دختر رشیده اش را از ازدواج با کسی که هم کفو اوست و او هم میل دارد منع کند، حکم چیست؟

● حضرت امام خمینی^(و) و شهید آیت الله العظمی خامنه ای،

اگر دختر نیاز به ازدواج دارد و خواستگار کفو او هم موجود است و درحال حاضر، خواستگار دیگری که واجد شرایط باشد و ولی دختر به آن اذن دهد وجود ندارد، در این صورت اذن ولی ساقط است.

● آیت الله العظمی سیستانی، اگر ولی به طورکل اجازه ازدواج با هم کفو را نمی دهد یا آنکه به دختر اجازه ازدواج با فرد خاصی که کفو او می باشد، نمی دهد و ترس آن باشد که خواستگار دیگری پیدا نشود، به نحوی که اجازه ندادن، عرفاً تفسیر و ضایع کردن حق دختر و امر ازدواج او محسوب شود، اذن ایشان ساقط است. البته در عقد موقت، بنا بر احتیاط واجب، باید مقتضای احتیاط رعایت شود.

● آیت الله العظمی مکارم شیرازی، چنانچه خواستگار به تصدیق بزرگ ترهای فامیل، کفو و متناسب دختر باشد و پدر دختر بدون دلیل معقولی مخالفت کند، اذن او ساقط است و آن هائی توانند با هم ازدواج کنند. پس این نکته را همیشه باید در نظر داشت که اگر اسلام، اذن پدر را در امر ازدواج شرط دانسته است، این امر به معنای در نظر نگرفتن مصلحت دختر در ازدواج نیست، بلکه در جهت رسیدن به آن است.

گفت و گو

آمنه مستقیمای تقویم مناسبت های دینی مذهبی صرفا برای بزرگداشت و یادآوری اتفاقات تاریخی نیست، بلکه قرار است با آن ها به تاریخ پل و پلیم و برای امروز راه را پیدا کنیم و بیراهه نرویم؛ مثل سالروز ازدواج حضرت امیرالمؤمنین^(ع) و حضرت زهرا^(س) مرضیه^(س) که به «روز ازدواج، شهرت دارد و فرصتی است تا با نگاه به آن پیوند آسمانی، پیوندهای موفق و ماندگار زمینی داشته باشیم. به مناسبت فرارسیدن این روز با حجت الاسلام والمسلمین ابوالفضل طباطبایی اشکذری، نماینده سابق ولی فقیه در سوریه و مدیر مؤسسه علمی فرهنگی جبل الصبر، گفت وگو کرده ایم.

نیاز به ازدواج، ودیعه الهی است

تشکیل خانواده و ازدواج، از نیازهای فطری بشر است و این نیاز را خداوند عزوجل در فطرت انسان، قرار داده است. قرآن به عنوان قانون اساسی اسلام، بر این نیاز فطری انسان تأکید می کند و پاسخ به آن را نیز یک ارزش می داند. یک دلیل برتری اسلام بر سایر مکاتب، تأکید داشتن این دین آسمانی بر تشکیل خانواده در بستر خانواده و مقدس دانستن این امر است، به طور مثال پیامبر اسلام^(ص) فرمودند: «هیچ بنایی در اسلام، پایه گذاری نشده است که نزد خدا، محبوب تر از بنا و بنیاد ازدواج و خانواده باشد.» در قرآن کریم نیز واژه زوج و ازدواج بیش از ۸۰ بار و واژه نکاح و مشقات آن ۲۵ بار آمده است. اسلام، ازدواج را یک بنای آسمانی می داند که در زمین برپا می شود و تجرد و تنهایی را نهی و نکوهش می کند.

الگوی زمینی برای ازدواج های آسمانی

در روز اول ذی الحجه که سالروز ازدواج آسمانی حضرت امیرمؤمنان علی^(ع) و فاطمه زهرا^(س) است، الگوی زمینی ازدواج مطلوب، برای تاریخ ارائه شده است، همان زمانی که خداوند از طریق فرشته وحی به پیامبر^(ص) فرمود می خواهم یک نور را با نور دیگری به تزویج دربیآورم. در این میان، این سؤال پیش می آید که فلسفه عقلی و دینی اهمیت تشکیل خانواده چیست، چرا این قدر به مسئله خانواده در دین اسلام توجه شده است؟ پاسخ آنکه از نظر عقلی، انسان رو به کمال، حرکت و تلاش می کند تا پخته و کامل شود یا به تعبیر دیگر به بلوغ برسد؛ بلوغ فکری، بلوغ جنسی، بلوغ عقلی، بلوغ اجتماعی و بلوغ مسئولیتی. یک بعد ازدواج همین مسئله است.

هیچ عبادتی، دستاوردهای ازدواج را ندارد

شهید مطهری^(و) در کتاب «تعلیم و تربیت در اسلام»، درباره اهمیت موضوع ازدواج و حکمت های آن می نویسد: «یک پختگی و پویایی وجود دارد که جز در پرتوی ازدواج و تشکیل خانواده پیدا نمی شود. این پختگی در مدرسه پیدا نمی شود، در نماز شب پیدا نمی شود، در جهاد با نفس پیدا نمی شود. این کمالات را فقط باید در ازدواج و تشکیل خانواده، به دست آورد. در نماز شب انسان به مقام قرب می رسد اما پختگی به دست نمی آید. در علم و دانش نیز به همین نحو است، اما در ازدواج برای انسان پختگی ایجاد می شود، لذا مکاتب و ادیانی که ازدواج را نهی می کنند، مثل تجرد برخی کشیشان و کاردینال ها، مانع بلوغ انسان می شوند.»

مروری بر فلسفه، برکت و راز ماندگاری ازدواج در اسلام

نسخه آرامشی فرد، عامل تاب آوری جامعه

انسان ها در خانواده تربیت می شوند

علامه جعفری نیز در پاسخ به پرسش راسل که چرا اسلام این قدر به ازدواج و تشکیل خانواده اهمیت می دهد، می گوید: چون اسلام می خواهد با ازدواج، انسان واقعی به وجود بیاورد، در تشکیل خانواده، آرامش و سکینه برای انسان است. انسان مجرد اهل هیجان است، اما انسان متأهل به فردی آرام تبدیل می شود. انسان به انیس نیاز دارد تا با او سخن بگوید و اگر عیبی دارد، آن را ببوشاند. بعضی دوستان، عیوب ما را برملا می کنند؛ دوستی که عیوب را می پوشاند و برملا نمی کند و شرعی، اخلاقی و ماندگار می شود، همسر است. قرآن کریم از همسر به لباس تعبیر می کند. لذا جامعه ای که در آن خانواده های بیشتری تشکیل شود، هنر پوشش عیوب دیگران هم در آن بیشتر است؛ چون یک بعد لباس، زیبایی است اما بعد دیگر آن، ایجاد پوشش برای عیوب است.

چرا باید شرعی ازدواج کنیم؟

شاید برخی بپرسند اگر انسان درکنار جنس مخالف آرامش پیدا می کند، چه نیازی به ازدواج شرعی هست. پاسخ آن است که این آرامش به طبیعت و گزینه فراهم نمی شود، وقتی گزینه تأمین شد، آرامش نسبی می آید اما ماندگار نیست. انسان با ازدواج است که به آرامش پایدار می رسد. نکته دوم آنکه ازدواج در جامعه هرچه بیشتر شود، حس مسئولیت پذیری را در انسان بیشتر می کند. انسان مجرد، تنها مسئولیت خود را برعهده دارد نه مسئولیت دیگران را اما وقتی خانواده تشکیل داد، مسئولیت خانواده را نیز به عهده می گیرد. قرآن کریم نیز دستور می دهد شما درکنار مسئولیت خود، مسئولیت خانواده خود را نیز دربرابر انحرافات، اشکالات و گناهان برعهده دارید.

حجت الاسلام والمسلمین

طباطبایی اشکذری:

اگر در زندگی شوهر جوان

احساس کند درکنار همسرش

به خدا نزدیک می شود و

همسر احساس کند درکنار شوهر

جوانش، به خدا نزدیک می شود،

زندگی آن ها گوارتر می شود

ازدواج، افزایش تاب آوری اجتماعی

در روایات آمده است هرکه ازدواج کند، نیمی از دین خود را به دست آورده است. نیمی از دین، قدرت مقاومت در برابر انحرافات در جامعه است، اما وقتی تنهاست، شیطان بیشتر بر او اثر می گذارد و راه انحرافی، بیشتر بر او باز است. وقتی انسان مسئولیت پیدا می کند، برای مانایی آن بیشتر تلاش می کند. علاوه بر این، ازدواج، صبر و حوصله انسان را هم زیاد می کند و درمقابل مشکلات، تاب آوری او را افزایش می دهد. جامعه ای که در آن ازدواج بیشتر باشد، تاب آوری بیشتری دارد و زود اِهم نمی باشد. در همین هفتاد و چند شب پس از شهادت امام شهیدمان، بخشی از تاب آوری مردم در اجتماعات خیابان به دلیل حمایت و همراهی خانواده بوده است؛ چون حضور مردم، خانواده پایه و خانواده محور است.

زندگی ماندگار از نظر خدا

وقتی پیامبر اکرم^(ص) از سفر معراج برمی گشت، خدای عزوجل به ایشان خطاب کرد: «ایا می دانی کدام زندگی، گوارتر و ماندگارتر است؟» پیامبر^(ص) فرمودند: «خدا یا! نمی دانم.» خداوند فرمود: «آن زندگی گوارا، خانواده ای است که افراد آن از یاد من جدا نشوند، نعمت های من را فراموش نکنند، از حقی که بر گردن آن ها دارم جاهل نباشند، رضای من را در روز و شب فراهم کنند.» اگر در زندگی، زن و شوهرهای جوان این چنین تلاش کنند که خدا را در زندگی ببینند، حتما زندگی آن ها گوارتر و ماندگارتر می شود، شوهر جوان احساس کند درکنار همسرش به خدا نزدیک می شود و همسر احساس کند درکنار شوهر جوانش، به خدا نزدیک می شود.

خانه را برای همسر، مسجد کنیم

حضرت امیرالمؤمنین^(ع) در پاسخ پیامبر^(ص) که پرسیدند علی جان! دختر من چگونه همسری برای توست، فرمودند: «او باور بسیار خوبی برای عبادت خداست.» این یعنی اینکه فاطمه^(س)، من علی را به خدا نزدیک می کند. این سقف زندگی، باید حکم سقف مسجد را برای انسان داشته باشد. انسان در مسجد، خدا را بندگی می کند و در زیر سقف زندگی نیز زن باید شوهر خود را به عبادت خدا و فرمانبری از او دعوت کند. پیامبر^(ص) وقتی از فاطمه زهرا^(س) سؤال کرد علی^(ع) چطور شوهری است، او نیز زبان به حمد و ستایش و ستودن گشود و فرمود: «او شوهر بسیار خوبی است.» اگر این حسن ظن ها و توجه به خدا در جامعه باشد، زندگی ها گوارتر می شود.

شرطی که بندگان به سمت ازدواج گام بردارند.

ملک دین و اخلاق، نه ماشین و خانه

امام رضا^(ع) فرمودند: «إِنَّ خَيْرَ مَنْ تَزَوَّجَ وَبَنَى خَلْقَهُ فَرْوَجُهُ، وَإِنَّ شَرَّ مَنْ تَزَوَّجَ، بَنَى وَبَنَى فَرْوَجَهُ» یعنی وقتی مردی برای خواستگاری آمد که دین و اخلاق را می پسندید، با او ازدواج کنید، حتی اگر فقیر باشد. این حدیث یک درس بزرگ به همه خانواده ها می دهد؛ خیلی وقت ها در جامعه ما، وقتی خواستگاری می آید، اولین سؤال هالین است: چه ماشینی سواری می شوید؟ خانه دارید؟ یا اجاره نشین هستید؟ چقدر درآمد دارید؟ چه مدل لباسی می پوشید؟ اما امام رضا^(ع) می فرمایند که همه این ها ارزش چندانی ندارد. اصل، ایمان و اخلاق آدم است. اگر پسری راستگو، باغیرت، حلال خور و خوش اخلاق بود، فقر او نباید مانع ازدواج شود. چه بسیار زندگی هایی که با ماشین و خانه و پول شروع می شود اما به جدایی و طلاق کشیده می شود و چه بسیار زندگی هایی که با فقر و سادگی شروع می شود اما به برکت اخلاق خوب، به آرامش و خوشبختی می رسد. امام رضا^(ع) به ما یادآوری می کنند که از فقر ترسید، خدایی که روزی رسان است، بنده مؤمن و خوش اخلاق خود را بی نصیب نمی گذارد، پس بهتر است در خواستگاری، به جای سؤال از ماشین و خانه فرد، از همسایه ها و دوستان او، درباره راستی و امانت داری و خُلق او سؤال کنید. خوشبختی واقعی در گرو دین و اخلاق است، نه در گرو خانه و ماشین آخرین مدل.

ازدواج آسان؛ سنت اهل بیت (ع)

و رضایت است که یک انسان می تواند به آن برسد. پس هر خانواده و هر فردی می تواند با ساده گرفتن مراسم، کم گرفتن مهریه یا حتی فقط با حرف های مثبت و امیدبخش خود، یکی از همین کسانی باشد که امام صادق^(ع) به آن ها بشارت نظر لطف الهی را داده اند. این حدیث به ما یادآوری می کند که ازدواج آسان، فقط یک توصیه اخلاقی ساده نیست، بلکه یک میدان بزرگ برای کسب پاداش الهی است که همه اعضای جامعه می توانند در آن سهیم باشند.

شفاعت در ازدواج؛ از بهترین شفاعت ها

حضرت امیرالمؤمنین^(ع) فرمودند: «مِنْ أَفْضَلِ الشَّفَاعَاتِ شَفَاعَةُ بَيْنِ اثْنَيْنِ فِي تَزْوِيجِ خَتْنٍ يَتِمَعُ اللَّهُ تَنْهَنَّهُما؛ از بهترین شفاعت ها و وساطت ها، شفاعت کردن بین دو نفر در امر ازدواج است تا اینکه خداوند، آنان را مجذوب هم کند و به هم پیوند دهد.» این سخن نشان می دهد که هرکه بتواند بین دو جوان برای ازدواج، واسطه خیر شود و زمینه آشنایی و پیوند آن ها را فراهم کند، کارش نزد خدا بسیار ارزشمند و پسندیده است. کلمه «شفاعت» در اینجا به معنای وساطت و پادیمانی برای کار خیر است. نه شفاعت در گناهان، حضرت علی^(ع) این نوع شفاعت را از بهترین نوع شفاعت ها معرفی می کنند؛ چون نتیجه آن، تشکیل یک زندگی مشترک و پاکدامنی دو جوان است. گاهی یک